

Prob. min. 2 part. (cum fine conjunctionis). Anima humana secundum se et suam substantiam non indigens corpore (si cum corpore non conjungeretur ut ministerio sensum acquireret cognitiones, sed has aut innatas haberet aut ab aliqua intelligentia acciperet), conjungeretur corpori aut propter corpus, aut propter pulchritudinem universi, aut sine ulla ratione; *a.* nihil horum; *e.*

ad min. 1) (non propter corpus). Forma non est propter materiam, nec perfectius propter imperfectius, neque independens propter dependens.

2) (non propter pulchritudinem). Maxime quidem confert haec unio ad pulchritudinem universi; sed omnis natura constituitur propter finem *suum internum*, propriam perfectionem in operationem; *a.* finis naturae humanae (unionis animae et corporis) internus non est pulchritudo universi sed potius propria operatio humana; *e.*

3) (non sine ratione). Nihil est sine ratione sufficiente; et si agitur de opere tam perfecto quam natura humana est, nequit esse sine causa efficiente sapientissima, ac proinde sine digno et excelsa fine.

Prob. min. 3 part. (cum horrore mortis). Si pars intellectiva naturaliter nullam haberet utilitatem ex conjunctione cum corpore, sed detrimentum potius et labores, naturaliter appeteret separationem; *a.* contrarium obtinet; *e.*

Prob. min. 4 part. (cum natura specierum innatarum). Si perfectio animae esset tanta ut naturaliter ei deberentur species independentes a corpore: 1) etiam independenter a corpore posset operari, neque exspectaret donec sensus adolesceret; — 2) spiritualia cognosceret cognitione propria, non ad modum sensibilium; — 3) qui a prima aetate sensu aliquo carent, non magis carerent scientia eorum quae illo sensu percipiuntur, quam alii qui post usum amiserunt hunc sensum; — *a.* haec ita non sunt; *e.*

Propositio 40.

Originem idearum male explicant generatim transcendentes idealistae.

Stat. quaest. Idealistae Kant, Fichte, Schelling, Hegel, hoc commune inter se habent in explicanda idearum origine, quod dicant innatas esse nostrae menti, non quidem ideas ipsas seu cognitiones, sed formas subjectivas, i. e. necessitatem subjectivam essentialiter inditam, ac determinationes genericas efficiendi cognitiones subjective certas, objective inanis (cfr. logic. de idealismo, et cosmol. de pantheismo).

Prob. Tales formae subjectivae 1) gratuito et 2) falso fundamento adstruuntur; 3) in seipsis non explicantur; 4) factis non congruent certis; 5) ducunt ad absurdum; *e.*

Prob. ant. 1 part. (gratuito fundamento). Systema hoc formarum affirmatur, supponendo necessitatem probandi scientifice, i. e. ratiocinio stricto, ipsum valorem objectivum et veritatem facultatis nostrae, antequam possit certitudo aliqua admitti; *a.* hoc suppositum gratuitum et scepticum est (cfr. logic.); *e.*

Prob. ant. 2 part. (falso fundamento). Hoc systema nititur judiciorum partitione in analytica a priori, synthetica a priori, et synthetica a posteriori; *a.* haec partitio falsa est, et oritur ex falso conceptu judicij analytici (cfr. logic.); *e.*

Prob. ant. 3 part. (non explicantur). Istae formae omnem objectivum valorem idearum, atque omnes objectivas entium determinationes tollunt; nihil nisi subjectivam cogitationem nostram necessariam fatalis certitudinis, sine etiam proprio subjecto certo, relinquunt; sed solum ens indifferens, indeterminatum, ideale pantheisticum quod se evolat fatali necessitate et ordine, supponunt; — *a.* tales formae non explicatio aliqua clara sunt, sed aenigma abstrusum; *e.* (cfr. cosmol. de pantheismo).

Prob. ant. 4 part. (factis non congruunt). 1) Res plurimas non per speciem propriam, sed per species alienas et analogas ex sensationibus haustas cognoscimus; 2) res plurimas alii aliter homines concipiunt, judicant; *a.* cum his factis non conciliantur formae subjectivae transcendentalium; *e.*

ad min. 1) Si formae subjectivae sunt innatae, nulla potest esse ratio cur non species propriae sed potius species alienae haberi debeant.

ad min. 2) Si hae formae sunt essentials nostrae animae, nulla potest esse ratio cur non eaedem sint apud omnes homines, ejusdem scilicet essentiae humanae, sed apud alios aliae, et aliter excitabiles et applicabiles.

Prob. ant. 5 part. (ducunt ad absurdum). Hae formae necessario ducunt ad scepticismum universalem, ad negationem etiam principii contradictionis, etc. (quod etiam ipsi admittunt saltem aliqui adversarii); *a.* hoc est absurdum; *e.*

§ 2. DE SYSTEMATE ONTOLOGISMI.

Propositio 41.

Originem idearum male explicat Malebranche.

Stat. quaest. 1) Ad eamdem quaestionem de origine idearum, alterum genus responsorum est Ontologistarum. Qui inter se convenient dicentes: *a)* Anima vi essentiae sua non est sufficiens ad cognitiones habendas; debet proinde alio principio compleri.

b) Aliud principium quo compleatur, sibi intrinsecum innatum non habet, ideas nempe plures, vel unicam, vel formas subjectivas.

c) Ergo debet compleri principio aliquo extrinseco, quod sit per se intelligibile et immediate conjunctum animae.

d) Tale intelligibile per se, et immediate conjunctum animae nullum esse potest, in quo cetera omnia cognoscantur, nisi solus Deus.

e) Ideae nostrae, universales etiam, non sunt psychologicae, i. e. in mente nostra existentes, sed ontologicae, i. e. extra nos objective existentes, tanquam id quod cognoscimus.

2) Sed sub qua ratione intelligatur Deus et quomodo in eo cetera cognoscantur, varie explicant variis.

3) *Explicat Malebranche* : a) solus Deus est objectum per se intelligibile, quod se manifestat per seipsum, non per ideam in anima subjectatam.

b) Deus est ipsum lumen quo cognoscimus, quod in nobis cognitionem operatur omnem.

c) Cetera objecta non sunt per se intelligibilia, neque per alias ideas in anima nostra subjectatas, sed *per ideas archetypas*, quae cum essentia divina identificantur.

d) In lumine (Deo) cognoscimus Deum, et ideas claras rerum, et earum relationes, sive spirituum, sive corporum.

e) Per conscientiam (= sensum) cognoscimus nos ipsos, et ideas confusas seu modificationes nostras : voluptatem, dolorem, colores, etc; quae cognitionem a Deo in nobis efficitur, neque a cognitione per lumen differt, nisi quod minus clara est.

Prob. Explicatio Malebranche falsum supponit, et ad absurdum dicit; e.

Prob. ant. 1 part. (*falsum supponit*). 1) Si extensio cognitionis nostrarer naturalis non accipit mensuram nisi a divina libertate, in quantum Deus hoc, non alio, gradu se creaturis manifestare vult; tollitur omnis distinctio essentialis inter res naturaliter cognoscibiles et mysteria;

2) Si cognitionem omnis in nobis efficitur ab ipso Deo, intellectus noster est mere passivus, ita ut cognitionem non sit actus vitalis, et *Deus ipse* dicendus sit in nobis cogitare, et nunc verum nunc falsum cogitare, ac proinde decipi vel decipere;

3) Si cognitionem per lumen et cognitionem per sensum eo solum differunt quod altera sit clara, altera confusa, nulla erit differentia essentialis inter intellectum, sensum, phantasiam, etc. nulla proinde inter brutum et hominem essentialis differentia;

Atqui talia praesupposita sunt falsa; e.

Prob. ant. 2 part. (*ad absurdum dicit*). Docet Malebranche nos nihil cognoscere nisi cognoscendo Deum, et res particulares veritatem nullam habere nisi ex accessu suo ad Deum nobis cognito; et hanc cognitionem in nobis effici ab ipso Deo; — proinde a pari, nihil appetere poterimus nisi appetendo Deum, et res particulares bonitatem nullam habebunt nisi ex accessu suo ad Deum nobis cognito; et hunc appetitum in nobis efficiet Deus ipse (quae omnia ipse Malebranche admittit, partim explicite, partim implicite); — a. qui nihil potest appetere nisi in Deo, et propter Deum, imo ab ipso Deo appetitum efficiente motus, videtur peccare non posse; quod est absurdum; e.

Propositio 42.

Originem idearum male explicat Gioberti.

Stat. quaest. Responsonem Ontologistarum explicat Gioberti : a) Cognitionis omnis principium est intuitus idealis. Hujus objectum immediatum est idea, quae non est forma quaedam repraesentativa, subjectiva, sed ipsum verum objectum, et absolutum ens, seu Deus.

b) Duplex est nostra cognitionis directa, i. e. immediata objecti apprehensio; et reflexa, i. e. cogitatio regrediens in primam perceptionem et in objectum apprehensum. — Directa est perpetua, ab ipso ortu nostro praesens; reflexa est voluntaria.

c) Objectum intuitus directi est Deus, ens reale et concretum, fundamentum omnis evidentiæ et certitudinis. — At non appareat in abstracto, sed ut realiter et concrete est, scilicet ut *ens creans existentias* seu res externas.

d) Intuitus directus entis est cognitionis indeterminata, confusa, dispersa; accedente reflexione circumscribitur, variis modis determinatur, sensibiliter exhibetur; sed ad hoc opus necessaria sunt vocabula et sermo humanus.

e) Aliae ideae sunt absolutae, quae ad ens; aliae relativae, quae ad existentias pertinent; neutrae possunt deductione acquiri, sed ad invicem relate ad nos independentes sunt; et singula nobis revelantur quum eis nos ad existentiam vocat, suumque actum creativum aperit.

f) Ergo omnia nostra judicia sunt synthetica a priori, non synthesis Kantiana subjectiva, sed synthesis objectiva in entis revelatione. Unum judicium excipitur, analyticum : *ens necessario est* Quae prima reflexio est, et initium totius philosophiae.

Prob. Explicatio Gioberti : 1) falsa supponit, 2) facta explicanda non explicat, 3) dicit ad absurdum pantheismum; e.

Prob. ant. 1 part. (*falsa supponit*). Talis explicatio supponit : a) per cognitionem intuitivam immediatam posse objectum non cognosci quale est in se; — b) ens indeterminatum et abstractissimum idem esse ac ens maxime determinatum, realissimum : Deum; — c) entis infiniti ideam, quo magis nitimus et scientifice quaerimus, eo minus nobis esse possibilem, nam haec esset reflexio; — d) ad reflexionem necessaria esse vocabula; — e) actum creativum Dei nobis nunc continuo esse visibilem; — a. haec omnia falsa sunt; e.

ad min. a) Cognitionis intuitiva illa est qua res se manifestat per seipsum, per propriam entitatem, non per aliud signum in quo cognoscatur.

ad b) Cfr. ontolog. et logic.

ad c) Sic periret omnis scientia religiosa et philosophica.

ad d) Haec vocabula ut aliquid efficient, debent intelligi; ac proinde eorum sensus determinatus debet antea esse cognitus; a. sic abitur in infinitum; e.

ad e) Actus creativus videretur vel prout est immanenter in Deo, vel prout est externe terminative efficax; a. si prius : est identicus cum essentia Dei; si posterius : fuit aliquando uno instante, jam non ipse est, sed ejus effectus durat; e.

Prob. ant. 2 part. (*facta non explicat*). Facta explicanda erant : a) cur et quomodo connexa sit cogitatio intellectualis cum phantasmatis sensibiliibus; — b) cur de rebus quae sensibus non apparent nullam habeamus intelligentem cognitionem propriam; — c) cur non continuo et ab initio vitae cognitiones nostrarer intellectuales tales habeamus, quales nunc habemus; — a. de his omnibus explicatio ne attentatur quidem; e.

Prob. ant. 3 part. (ad pantheismum). Si ipsum ens creans existentias se manifestat intellectui nostro, et sic ipsum fit objectum omnium cognitionum, magis et magis determinatum per reflexionem nostram; de facto realiter identicum erit hoc ens infinitum cum entibus omnibus finitis; *a.* hoc est pantheisticum; *e.*

Propositio 43.

Originem idearum male explicant omnes ontologistae recentiores, sive rigidiores, sive mitigati.

Stat. quaest. Post Gioberti, alii recentiores varie ontologismum exposuerunt, quorum alii *rigidiores* dici possunt, juxta quos : *a)* omnis cognitio, sive sensitiva, sive intellectiva, est ontologica ac proinde non fit mediantibus formis repraesentativis.

b) Realitas intelligibilis, quae cognitione immediate ab intellectu attingitur, est Deus, ens infinitum; non tamen ejus essentiam, sed attributa tantum, quae nihil aliud sunt quam perfectionum absolutarum ideae, intuemur.

c) Hae perfectiones absolutae sunt *lux intellectualis* cuius illuminatione creatarum rerum essentiae intelligibiles fiunt; nec tamen in ipsis creaturis rationes earum ideales universales et necessariae cernuntur, sed in Deo, cuius attributa contingenter et singulariter participant.

d) De modo quo contemplamur essentias rerum in Deo duplex inter Ontologistas est sententia :

a') alii nos nihil extra Deum percipere posse dicunt;

b') alii docent nos in Deo notas solum metaphysicas, v. c. entis, boni, pulchri, percipere; ceteras notas physicas, v. c. arboris, hominis, *ope abstractionis* ex experientia nobis derivari; quae tamen ultimae non sint ideae universales proprie dictae, sed notiones tantum generalisatae seu collectivae.

e) Intuitus directus est obscurus et indistinctus, ideoque conscientiam praeterlabitur; sed *ope reflexionis* fit clarus et distinctus, quia tunc aspectus mentis in determinatam partem intuitus figitur. Reflexionis instrumentum alii dicunt esse imagines rerum sensibilium, alii etiam sermonem et educationem socialem.

f) *Ope reflexionis* mens sibi efformare potest ideas psychologicas; quae differunt ab ideis psychologicis peripateticorum, eo quod juxta peripateticos solis illis repraesentationibus res cognoscimus, et ideo impossibile est ex ipsis discernere utrum objectivae sint an non sint; dum juxta ontologistas hae notiones semper conferri possunt cum ideis ontologicis, qua comparatione constabit de notionum objectivitate.

2) Alii ontologistae *mitigatum* aliquam explicationem sequentes, rejiciunt intuitionem immediatam idearum archetyparum (de quibus Malebranche), et actus creativi (de quo Gioberti), et attributorum absolutorum (de quibus rigidiores); sed affirmant directam immediatam intuitionem Dei sub respectu

entis absoluti, qua, ut primo lumine, per reflexionem deriventur ceterae ideae et notiones. Hae proinde notiones jam non sunt ipsae identicae cum Deo, sed sunt objecta a Deo cognita, quae secundum ejus cognitionem, ex inspectione entis ea cognoscentis, etiam mens humana cognoscat. — Differunt ergo isti a Rosmini eo fere solo quod ideam intuitivam entis infiniti non dicunt nobis innatam ac proinde psychologicam, sed ontologicam eam volunt, i. e. objective existentem et se menti communicantem.

Prob. Ontologismus etiam qualem recentiores explicant, *1)* falsum supponit, — *2)* facta explicanda non explicat, — *3)* dicit logice ad absurdum; *e.*

Prob. ant. 1 part. (falsum supponit). Supponit : *a)* veritatem objectivam non posse ideis directis quae sint psychologicae competere; — *b)* eamdem esse necessitatem, immutabilitatem, aeternitatem essentiae idealis rerum ac Dei ipsius; — *c)* ideam entis infiniti, et perfectionum absolutarum esse proprias et positivas; — *a.* haec sunt falsa; *e.*

ad min. a) Ita esset de ideis psychologicis innatis quae rerum existentiam repraesentarent; sed non item de acquisitis ope experientiae.

ad min. b) et c) : cfr. ontolog.

Prob. ant. 2 part. (facta non explicat). Facta explicanda sunt : *a)* cur et quomodo cognitio intellectualis in statu praesenti sit dependens a cognitione sensitiva; — *b)* cur omne positivum elementum nostrarum cognitionum sit corporeum, cetera non nisi analogice et per negationes cognoscantur; — *c)* cur nemini sit evidens, sed omnibus demonstranda existentia Dei; — *a.* haec non explicantur; *e.*

ad min. Tentant quidem ontologistae explicationem, dicendo intuitum directum immediatum Dei non esse nobis conscientium, sed sola reflexione vi sensationum facta, oriri conscientiam; *a.* etiam sic nondum explicatur cur saltem per perceptionem reflexam de ideis divinis non possimus pervenire ad intuitum conscientium quidditativum, et independentem a sensationibus; *e.*

Prob. ant. 3 part. (ad absurdum). Sequeretur : *a)* inutilem esse unionem animae cum corpore, et creationem totius naturae corporeae, imo, potius nocivam; — *b)* dari in Deo qualis est in se, multiplicitatem perfectionum quae possint disjunctim intuitive percipi; — *c)* in Deo formaliter, non eminenter tantum, esse notas essentiales rerum, quae de rebus per identitatem praedicantur; et proinde pantheismus; — *a.* haec sunt absurdum; *e.*

Objic. 1º (Cfr. Tongiorgi). Ens infinitum, immensum, universale nequit percipi per ideam ab ipso distinctam.

Prob. *1)* Quaelibet idea ab ipso diversa est aliquid finitum, particulare, quod infinitum repraesentare nequit;

2) infinitum cognosci nequit ex finitorum consideratione;

3) ideae entis in genere, boni, pulchri, etc. nullum aliud objectum habere possunt quam infinitum.

R. n. assert. et ejus supp. (idea est id quod mens in se exprimit quum rem percipit, sed non est id quod cognoscitur).

Ad 1) d. est particula^{rē}, *c*; finitum, *sd.* entitative, *c*; repreaesentative, *sd.* spectatis notis positivis, *c*; simul negationibus, *n*.

Ad 2) d. spectatis notis positivi^s, *c*; simul negationibus, *n*.

Ad 3) n. vel *d.* infinitum positivum, *n*; infinitum, i. e. abstractum universale indefinite multis applicabile, *c*.

Objic. 2° Entia finita cognosci nequeunt, nisi prius Deus cognoscatur.

Prob. 1) Ens finitum nequit cognosci ut tale, nisi prius ens ut ens; *a.* ens ut ens est ens simpliciter seu infinitum; *e.*

2) varios gradus entitatis cognoscere non possumus nisi per comparationem cum summa perfectione.

3) ens contingens et dependens cogitari nequit nisi simul ens absolutum.

R. n. assert.

Ad 1) d. maj. nisi prius sub nota indeterminata entis, *c*; nisi prius aliud ens ut ens, *n*; — *n. min.*

Ad 2) n. (Cfr. ontol.).

Ad 3) d. ens quod est contingens, *n*; ens ut contingens, *sd.* nisi aliud aliquid a quo pendeat, *c*; nisi jam ens absolutum, *n*.

Inst. Entis idea Deum et mundum complectitur; *e.* si fit clara idea mundi, etiam idea Dei clara fiet (nam essentia mundi clare cognosci nequit nisi per comparationem cum Deo). — *R. d. ant.* ut bina correlativa, *n*; ut duo disposita analogica, *c*. — *n. cons.* — *d. rat. add.* cognosci adaequate etiam cum suis relationibus dependentiae, *c*; cognosci clare in proprio esse, *n*.

Objic. 3° Universalia non possunt cognosci nisi Dei ideae videantur.

Prob. 1) Quae sunt extra Deum, sunt singulare et caduca; *e.* in eis universale (immutabile et aeternum) cognosci nequit.

2) qui videt ideam universalem, videt id quod plura participant; *a.* id quod participant est in Deo.

3) qui videt universale, non rem creatam videt; *e.* increatum, Deum.

R. n. assert.

Ad prob. 1) *d. ant.* secundum existentiam, *c*; secundum essentiam abstractam ab existentiae conditionibus, *n*.

Ad 2) : *a)* *n. supp.* (videri ideas; — sed per ideas, objectum videtur). — *b)* *d. maj.* id quod est numero idem in pluribus, *n*; id quod est singulare in singulis distinctum, sed simile, *c*; — *d. min.* id numero unum quod est in pluribus, est in Deo, *n*; id simile exemplar infinitum unum, cuius exemplata finita similia sunt multa, est in Deo, *c*.

Ad 3) d. ant. videt rem non creatam sed idealem, *c*; videt aliquid reale et increatum, *sd.* si supponitur quod probandum: fore ut videat ideas Dei, *c*; secus, *n*.

Objic. 4° Spiritus noster est Deo intime conjunctus; *a.* illi Deus vult manifestare suas ideas; *e.* per ideas Dei, opera cognoscit.

Prob. min. 1) Deus non facit per plura et implexa media, quod per pauciora et simpliciora potest; *a.* quia nobis conjunctus est, simplicissimum medium est manifestatio; *e.*

2) solum in hac hypothesi palam fit omnimoda creati spiritus a Deo dependentia.

3) ideae in animam nostram agunt: v. c. miseros, felices, etc. reddunt; *a.* solus Deus immediate in animam agere potest; *e.*

4) Deus fecit omnia propter se; *e.* intellectum fecit talem ut nihil intelligat nisi quatenus Deum intelligit.

R. ad assert: *d. maj.* ut causae creatrici et conservatrici, *c*; ut objecto determinanti intellectum ad sui visionem, *n*. — *n. min.*

Ad prob. 1) *d. maj.* Deus si nullum habet finem adhibendi plura, *c*; secus, *n*; — *c. d. min.* (cum ideis manifestaret et essentiam, nosque ficeret beatos).

Ad 2) n.

Ad 3) d. maj. physice, *n*; intentionaliter, *c*; — *c. d. min.*

Ad 4) d. ant. propter se, i. e. ad suam bonitatem manifestandam, idque diversis modis, *c*; i. e. per se, nullam rebus tribuendo activitatem, *n*.

Objic. 5° Animo non potest inesse virtus quae ideas producat.

Prob. 1) Ideae sunt entia spiritualia (perfectiora corporibus); *e.* anima produceret aliquid perfectius quam Deus (qui corpora produxit).

2) haec esset creatio.

3) ad productionem ideae jam praesupponitur ejus cognitionis.

R. n. assert.

Ad prob. 1) *d. ant.* sunt modificationes entis spiritualis, *c*; secus, *n*.

Ad 2) n.

Ad 3) d. ad productionem deliberatam, *c*; naturalem (ex instinctu naturali), *n*.

Objic. 6° Ordo cognitionis debet respondere ordini rerum; *e.* a Deo ad creata. — *R. d. ant.* cognitionis directae, *n*; relativae, i. e. exprimentis relationes rerum inter se, *sd.* debet repreaesentare ordinem non aliter ac est, *c*; debet eodem ordine procedere in repreaesentatione ac ordo rerum est, *n*.

Objic. 7° Primum objectum cogitationis concretum est, et ejusmodi ut ad id omnes cogitationes revocentur; *a.* omnes cogitationes revocantur ad ideam vel Dei, vel mundi, vel creationis; *e.* — *R. d. maj.* concretum ex quo mens sua virtute ideas abstrahat, *c*; ad quod omnes ideae revocentur, *n*; et *n. supp.* (debere cognitionum humanarum unitatem inveniri, vel unicum esse objectum); — *n. min.*

Objic. 8° Ut objective reales sint ideae, non possunt ideae directae esse psychologicae (i. e. in anima subjectatae) sed debent esse ontologicae (i. e. rationes reales existentes, sese menti communicantes). — *R. d.* respectu ordinis idealis (possibilium), *n*; ordinis realis (existentium), *sd.* si ideae psychologicae intelliguntur esse innatae, *c*; si ab experientia derivatae, *n*.

§ 3. DE SYSTEMATE TRADITIONALISMO.

Propositio 44.

Originem idearum male explicat de Bonald.

Stat. quaest. 1) Ad eamdem quaestionem de origine idearum, aliud genus responcionum est *Traditionalium*. Qui inter se convenient : a) volentes contra rationalistas ostendere rationis humanae infirmitatem, revelationis divinae necessitatem; — b) docentes homini sine traditione orali aliorum hominum, ideas non esse possibles; — c) primo homini proinde revelari debuisse cognitiones humanas, ac per generationes tradi.—Sed in explicando differunt inter se.

2) Explicant de Bonald et de La Mennais : a) sicut sine lumine impossibilis est visio, ita sine verbo vocali cogitatio.

b) Primus homo immediate a Deo loquela, et eo ipso ideas accepit.

c) Nonnisi per socialem educationem et loquela, posteri et accipiunt primas suas ideas, et postea cogitare pergunt.

d) Nullo modo posset homo verba aut alia idearum suarum signa per seipsum invenire.

e) Ergo absolute necessaria est primitiva revelatio, ad humanam cognitionem qualemcumque rationalem.

f) Ratio est mere passiva, per verbum recipiens ideas.

g) Ergo omnis cognitio reducitur ad actum fidei in auctoritatem docentium; estque fides principium omnis rationis et scientiae.

3) Ad facilitatem probationis sint duas partes : a) non per verba possunt primae ideae hominis oriri; — b) nec generatim per magisterium externum debet prima mentis evolutio inchoari.

Prob. 1^a pars (primaie ideae). 1º Ut verbum producat ideam, debebit, non quatenus a loquente profertur, sed quatenus ab audiente accipitur, eam producere; a. quatenus ab audiente accipitur, est mera sensatio, nec potest efficienter producere ideam intellectualem; e.

Ad maj. Non potest quidquam producere in nobis nisi prius recipiatur; e. spectandum hic est verbum prout in nobis recipitur et in nos operatur, non vero prout a loquente profertur, sive cum intelligentia rei significatae per verbum, sive non; sive cum voluntate communicandae cognitionis, sive non.

Ad min. Verbum auditu receptum est mere sensibilis vox; a. sensibile quale nequit agere intellectum spiritualem; e.

Prob. 2^a Verba sunt signa arbitraria; a. signa arbitraria non possunt ideas producere primas; e.

Ad maj. Non negamus inter verba et res posse aliquas convenientias esse, sed negamus talem convenientiam ut verbum per se sufficienter exprimat rem, i. e. sit signum naturale.

Prob. min. Ut significatio signi arbitrii percipi possit, debet prius cognosci convenientia inter rem et signum, ipsa res et ratio signi; e.

Prob. 2^a pars (prima evolutio). Homo nisi aliquid jam scit antequam doceatur, ab alio doceri nova non potest; a. si sine magistro debuit et potuit primas cognitiones habere, poterit etiam, sine magistro, ad evolutionem aliquam ulteriorum cognitionum pervenire; e.

Ad maj. 1) Ex praecedenti parte, non omnes primae ideae possunt ex verbo vel signo quocumque arbitrario magistri produci; — 2) prima item judicia, seu comparationes idearum et compositiones in identitatem, non a loquela propositiones enuntiantis hauriri possunt.

Ad min. Munus magistri est : 1) *attentionem* discipuli provocare, — 2) *dirigere* mentem a magis noto ad minus nota, — 3) *explicare* difficultia, applicando principia communia; — a. 1) *attentio* provocari potest a) ab ipsis rerum varietatibus, b) ab interno discendi desiderio, ex natura rationis; — 2) *directio* a magis noto ad ignotum, haberi potest a) ipsis potentiss de se ordinatis, b) experientia juvante; — 3) *explicatio* aliqua a) conatu naturali et desiderio cognoscendi causas, b) usu et experientia.

Propositio 45.

Falsus etiam est traditionalismus mitigatus a Bonetty et Ventura.

Stat. quaest. 1) Traditionalismum paulo mitius explicat Bonetty : a) Tradition oralis necessaria est ad accipiendas veritates metaphysicas, morales, religiosas; — b) quae traditio igitur originem dicit ex revelatione primitiva absolute necessaria; — c) reliquias veritates et ideas potest ratio suis viribus acquirere; — d) imo et ipsas veritates illas revelatas, si semel accepit, potest rationibus naturalibus fulcire et demonstrare.

2) Explicat Ventura : a) Potest ratio suis viribus sibi comparare ideas primitives entis, ejusque proprietatum, ac generis et speciei, concreti et abstracti, causae et effectus, boni et mali, etc; — b) sed ideas Dei, spiritus, animae, immortalitatis, officiorum moralium, claras et distinctas nequit habere nisi ex revelatione primitiva per traditionem oralem; — c) sed eas semel acceptas potest naturalibus rationibus demonstrare.

Prob. 1º Secundum adversarios : a) revelatio divina est absolute necessaria ad cognitionem veritatum maximi momenti pro homine; — b) haec revelatio nonnisi per traditionem oralem ad nos pervenit; — c) haec tamen traditio, i. e. homines in tradendo, infallibilis non est; — a. si ita est, poterit traditio aliquando falsum pro vero docere, et jam multi homines in errore physice necessario, vel in ignorantia invincibili retinebuntur circa veritates primariae necessitatis; quod repugnat divinae providentiae et absurdum est; e.

Prob. 2º Concedunt adversarii intellectum in aliis rebus ideas primas universales sibi acquirere, et principia prima quae ex eis oriuntur intelligere, et conclusiones ulteriores deducere; a. etiam in accipienda traditione de rebus moralibus, etc. necessario praesupponuntur primae notiones quibus